زۆربای یۆنانی. شەماڵ بارەوانی

ڕۆمانی (زۆربا) بە یەکێک لە شاکارە هەرە مەزن و بە نرخەکانی فەیلەسووف و گەورەنووسەری یۆنانی(نیکۆس کازانتزاکیس -۱۸۸۳-۱۹۵۷) دادەنرێت له جیهانی ئەدەب و وێژەدا. چاپی یەکەمی ئەم شاکارە جیهانییە مەزنە لە ساڵی ۱۹٤٦ بڵاوبووەوە. ئەو ڕۆمانەی کاریگەری و دەنگدانەوەی تەنها لە بواری ئەدەبدا جێنەهێشت، بەڵکو خۆی خزاندە نێو دنیای فیلم و سینەما و جیهانی مۆسیقاشەوە. زۆربا باس لە پارادۆکس و دژبەری دوو تێڕوانین و کەسایەتی جیاواز دەکات. دوو هاوڕێ، یەکەمیان(باسێل) کە نازناوی(سەرۆکە)، نموونەی زانین و بەها بەرزی و ئایکۆنی ڕەوشت و جوانییه.
ئەوەیتر(زۆربا،) پیاوێکی نەخوێندەوار و نموونەی کەسێکی یاخی و ئازاد لە هەموو کۆتوبەندێک. هەردووکیان نوێنەری دوو ئاڕاستەی ئەنت و دوو جیهانی جیاواز و دوو جەمسەری زۆر دژ بە یەکن. لەگەڵ ئەو جیاوازییەشدا، خۆشەویستییەکی قووڵ و ڕایەڵە و هاوڕێیەتییەکی زۆر بەهێز و پتەو لە نێوانیاندا هەیە و پێکەوەیان دەبەستێتەوە. باسێلی هاوڕێی لەو ڕۆمانەدا لە وەسفی زۆربادا دەڵێ: (زۆربا ئەو مرۆڤەی زۆر لە مێژە بە دوایدا دەگەڕام و نەمدەدۆزییەوە، ئەو دڵێکی هەیە، ژیانی لە هەڵدەقووڵێت، خاوەنی کەسایەتییەکی زۆر سادەیە مرۆڤێکی گەلێک مەزنە.) چیرۆکی ڕۆمانی (زۆربا) باس له گەنجێکی تەمەن سی و پێنج ساڵی دەوڵەمەند و ڕۆشنبیر دەکات بە ناوی(باسێل.)
گەنجێک، سامانێکی زۆری بە میرات لە باوکییەوە بۆ بە جێماوە و دەیەوێ بەو سامانە لە پڕۆژەیەکدا وەبەرهێنان بکات. باسێل گەنجێکی شارستانی و پڕ لە حیکمەت و فەلسەفەیە. گەنجێکی ئاوێتە لە دوو کولتوور. گەنجێک، نیوەی ئەمریکی و نیوەکەی تری یۆنانی. گەنجێک، لە ناو پەڕتووکخانەدا پێگەیشتووە و پەروەردە بووە و لەنێو دووتوێی پەڕەی کتێبەکان لە دایکبووە. لەگەڵ کەسێکی تری نەخوێندەوار و پیرەمێردێکی بە ساڵداچووی تەمەن شەست ساڵ بە ناوی(ماسیدۆنی ئەلێکسیس زۆربا.) کەسایەتییەک، عاشقی کار و سروشت و ژن. کەسێک، گاڵتەی بە خوێندن و خوێندنەوە دێت. ئەو، لە هەموو تەمەنیدا یەک دێڕی نەخوێندووەتەوە و بە توانج بە باسێل دەڵێت(تف بکە ڕووی پەرتووکەکانت، هەموو شتێکی بوون لە پەرتووکەکانتدا نین و باس نەکراون.) زۆربا، کەسێکی سادە و نەخوێندەوار و ناڕۆشنبیرە.

هەڵبەت بەو پێوەر و تێگەیشتنە کلاسیکی و تەقلیدییەی بۆ ڕۆشنبیری کراوە و دەکرێت. تاقە قوتابخانەی زۆربا، ژیانە.
زۆربا مرۆڤێکە لە ڕێگای تاقیکردنەوە و ئەزموونەکانی ژیانەوە زۆر فەلسەفە و حیکمەت فێر بووە و هەر بە ڕاستی ئەو لێزان و حەکیم و پسپۆڕە لە واتای ژیان. زۆربا بەشداری لە جەنگ و شۆڕشەکان کردووە، هەموو پارادۆکسەکانی ژیانی ئەزموون کردووە، خۆشیی و ناخۆشیی، ئارامیی و نائارامیی، ترس و ناسۆری و زۆر لە تاڵی و ناشیرینییەکانی ژیانی چەشتووە. ئەو کەسایەتییەکە، نە فریشتەیە و نە ئەهریمەنە. مرۆڤێکە، خۆشەویستی دەکات، تووڕه دەبێت، ڕاستگۆیە و هەندەک جار درۆش دەکات، هەوڵ دەدات، شکست دەخوات، پەیوەندی لەگەڵ ژن دەبەستێت، نیشتیمانەکەی خۆی خۆش دەوێت. کارەکتەرێکە ئازار و خەمەکان سل بەو ناکەنەوە لە ژیان. ئەو ژیانی بە هەموو جۆرەکانییەوە خۆش دەوێت. ئەو دایمە بە دڵخۆشی دەژیت. مرۆڤێکە پڕە لە ئێنەرژی و لێوانلێوە لە ئومێد و هێزی ژیانی لێ دەچۆڕێت. زۆربا بە سەمایەک کە پێی دەڵێن(سەمای زۆربا) ڕووبەڕووی ئازار و نەهامەتی و خەمەکانی ژیان دەبێتەوە. ئەو هێندە بە گەرمی ڕۆدەچێتە سەماکە، وا هەست دەکات تەواوی گەردوون و هەموو مرۆڤایەتی لەگەڵیدا کەوتوونەتە سەما. سەختییەکانی ژیان و خەمەکان لای ئەو بەهایەکیان نییە و ناتوانن کاریگەری لەو بکەن. گرنگ ئەوەیه ئەو زیندووە یان مردوو. زۆربا مرۆڤێکە، تەژییە لە سەرکێشی و شێتی و هیچ شتێک ئەو ناترسێنێ، جگە لە پیری. ڕاستە ئەو خوێندەواری نییە، وەلێ لە ڕاستیدا ئەو فەیلەسووف و حەکیمە و پڕە لە فەلسەفە و حیکمەت. زۆربا و سەرۆک لە کەناری یەکێک لە ڕووبارەکانی شاری(گریت) لە یۆنان بە ڕێکەوت یەکتری دەبینن.

سواری کەشتییەک دەبن بە مەبەستی چوون بۆ دوورگەی (گریک)

گەشتێکی پلاتۆیی(ئەفلاتۆنی) لە نێوان فەیلەسووف و خوێندەوارێکی گەنج، لەگەڵ دەریاوانێکی نەخوێندەوار و پیر.
ئەو گەشتەی کۆمەڵێک چیڕۆکی سەیری ژیانی تێدا ڕوو دەدات و چەندین نهێنی و نەزانراو و فەلسەفەی بوون لە میانیدا ئاشکرا دەبن. وەک سەردانیکردنی ئەو دێرە گۆشەگیر و دوور□ پەرێزەی قەدپاڵی چیاکە. ئەو پەیوەندییە تەمومژاوی و نامۆیەی زۆربا و پۆپۆلینای بەساڵداچوو. پەیوەندییە سەیر و ڕەق و نامرۆڤانەکەی خەڵکی دێیەکە لەگەڵ ژنە بێوەژنەکە(هۆرانتس.) ل□ نێو کەشتی گەشتکردنەکەدا زۆربا و سەرۆک ڕێککەوتنێک دەکەن بۆ کارکردن پێکەوە. زۆربا لەگەڵ باسێل و لە ژێر فرمانەکانیدا له کارگەیەکی خەڵووزدەرهێنانداکار دەکات.
زۆربا کاتی ڕێککەوتنەکە بە سەرۆک دەڵێ"من تەنها کاتی کارکردن

کرێکاری تۆم و لە ژێر فرمانەکانی تۆ دام، دوای ئەوە من کەسێکی ئازادم لە ژیانی خۆمدا.” لەو شاکارەی زۆربادا لە پاڵ هەردووک پاڵەوانی سەرەکی(زۆربا-سەرۆک) نووسەر باس لە کۆمەڵێک کارەکتەری تری لاوەکیش دەکات کە ڕۆڵ دەبینن له چیرۆکەکانی ڕۆمانەکە. لە نم□وون□ی ک□س□ای□تی ب□□و□ژن(هۆرانتس) و مافراندۆنی پیر□م□□رد، م□ومیک□، ک□اپتنی کەشتییەکە و کۆمەڵێک کەسی تر. □وداو□ک□ان پەرەدەسەنن لە زۆربادا بە بەردبارانکردنی خاتوو هۆرانتسی بێوەژن، لە لایەن هەموو دانیشتووانی دێیەکە. ئەو ژنەی هیچ کەسێک بەرگری لێ ناکات جگە لە زۆربا نەبێت، فریای دەکەوێت. زۆربا ڕووبەڕوویان دەبێتەوە و هۆرانتس لەناو ئازار و بەردبارانکردن و لێدان لە ژێر دەستیان دەردێنێت. بە هۆکاری ئەوەی گەنجێک لە پێناو خۆشەویستییەکەی کۆتایی بە ژیانی خۆی هێناوە، دەیانەوێت لە تۆڵەی ئەو گەنجە بیکوژن. دواتر کوشتنی هۆرانتسی بێوەژن لە لایەن مافراندۆنی باوکی گەنجە خۆکوژەکە کە بە چەقۆ پەلاماری دەدات و خەڵتانی خوێن دەکرێت و سەری لە لاشەی جیا دەکاتەوە.
ئەو بێوەژنەی هەموو پیاوەکانی دێ مۆڕەیان لێ گرتبوو و چاویان تێ بڕیبوو و تەماحیان تێکردبوو. ئینجا ڕۆمانەکە باس لە چیرۆکی ژنێکی تری بەساڵداچوو دەکات بە ناوی (پۆپۆلینا) کە بە تەنها دەژیت. پۆپۆلینا پێشووتر و سەردەمی جوانی و گەنجێتی، دۆستی ژەنەڕاڵەکان بوو و پەیوەندی سێکسی لەگەڵ دەبەستن. هەرچی ئاوی ژیان و تامی گەنجێتی ئەو بوو، هەموویان مژی.
کە چووە تەمەنیشەوە، ئیتر هەمووان جێیانهێشت و پشتیان تێکرد. ئەو میوانخانەیەکی بچووک لە دێیەکە دەکاتەوە تا بتوانێت لە ڕێگەیەوە بژێوی ژیانی خۆی دابین بکات. پاشان لەگەڵ زۆربا دەکەونە داوی خۆشەویستی یەکترییەوە و دواتر دەمرێت و خەڵکی دێ ماڵەکەی هەموو دەبەن، جگە لەو قەرەوێڵەیەی کە لەسەری ڕاکشاوە بە مردوێتی، لەگەڵ بولبولەکەی ناو قەفەس نەبێت، ئەویش دواتر زۆربا وەک تاقە یادگاری پۆپۆلینا لەگەڵ خۆی دەیبات. زۆربا بە گواستنەوەی دار لە دارستانەوە، بۆ سەر لوتکەی چیا کار دەکات لە پێناو بەدیهێنانی خەونەکەی. وەلێ هەموو هەوڵەکانی زۆربا بۆ دروستکردنی پردێک لە نێوان کەناری دەریاکە و چیاکە، تا لە ڕێگا یەوە ڕەژوو لە شوێنێک بۆ شوێنێکی تر بگوازێتەوە، شکست دێنێت. پاشان سەرۆکی هاوڕێی هەموو سامانەکەی دەخاتە نێو دەستی زۆربا، تا بڕوات هەموو پێداویستییەک و کەرەستەی پێویست بۆ کارەکەی بکڕێت. زۆربا دەڕواتە شار و ڕێکەوتی باڕێک دەکات. لەو باڕەدا ژنەگۆرانیبێژێکی بە تەمەن بچووک کە لەوێ کار دەکات، دەناسێت. ژنەکە دەرفەت دەقۆزێتەوە و پەیوەندی لەگەڵ زۆربا دەبەستێت و هیچ پارەیەکی پێ ناهێڵێت و

هەمووی لە جوانیی خۆی و ڕابواردن و خواردنەوە و چێژی بێ پێ سەرف دەکات. زەربا دواتر نامەیەک بە سەرەکی هاوڕێی دەنێرێت و چیرۆکی خۆشەویستی خۆی و ئەو ژنە گۆرانیبێژە و بابەتی نەمانی ئەو پارەیەی کە پەیداوە بۆ باس دەکات. چیرۆکی ڕووداوەکانی زەربا بەردەوام دەبێت و دواتر زەربا لەو ژنە جیادەبێتەوە و بۆ جاری سێیەم ژیانی هاوسەرگیری پێک دەنێت و ئینجا دەچێتە تەمەنەوە و نیشانەکانی پیری لەسەر جەستەی ژیانی هێدی هێدی بەدەردەکەون و چرچ و لۆچەکانی بەساڵداچوون لە سەر ڕووخساری شوێنپەنجەی خۆیان جێ دەهێڵن و نەخشی پیری دەکێشن. زەربا و سەرەکی هاوڕێی هیچ سامانێکیان بە نامێنێتەوە و بەو چەشنە بە سەما کۆتایی بە چیرۆکەکە دێت و پەڕەی ڕووداوەکانی ڕۆمانەکە دادەخرێت. خوێنەر لە کۆتایی ڕۆمانی زەربادا هیچ شتێک بەدەست ناهێنێت، جگە لە وورە و هێزی ئومێد و خۆڕاگریی و خۆشەویستیی مرۆڤ و ژیان نەبێت. لە ڕۆمانی زەربادا، زۆر حیکمەت و فەلسەفە و پەند و شت فێر دەبین و کەسایەتی زەربا وامان لێ دەکات بە شێوەیەکی ئەرێنی بەشداری لە ژیان بکەین و لە جیهان و بوون بڕوانین. زەربا کاریگەرییەکی گەورە و بێ وێنە لە سەرت جێ دەهێڵێت و دەتباتە جیهانێکی جیاواز. زەربا ڕۆمانێکە پڕ لە ڕامانی قووڵ و حیکمەتی ژیان. ڕۆمانێک، هەڵگری کۆمەڵێک فەلسەفەی بەرز و حیکمەتی بێ وێنە و جوان. زەربا هەموو قورساییەکانی ژیان سادە دەکاتەوە و بە هێزی خەندە و بە سەما، شەپۆلی فرمێسکی ئازارەکانی دەریای بوون ڕادەماڵێت. زەربا گەشتێکی فەلسەفییە لە گۆشەنیگایەکی ترەوە بۆ قووڵایی ژیان و وجوود. گەشتێک، پڕ لە تێڕامان و پرسیار و ئەزموون و پەند و حیکمەت. زەربا پێت دەڵێت"جوانییەک دڵی نەبوو و هەستی بە ئازاری مرۆڤایەتی نەکرد، با بڕواتە دۆزەخ." زەربا هەوڵدانێکە بۆ تێگەیشتن لە ژیان، بۆ ڕێگایەکی سادە و لە هەمان کاتدا پڕ لە تێڕامان و فەلسەفە و بیرکردنەوەی قووڵ. زەربا ڕۆمانێکە، فێری فەلسەفەمان دەکات، بەڵام بە شێوازێکی تر. زەربا پێمان دەڵێت ژیانتان بە هەموو ناخۆشییەکانەوە خۆش بوێت و فرۆغ ئاسا ژیان بە هەموو ناشرینییەکانییەوە با لاتان شیرین بێت. ئەمەی مرۆڤ لەم سەردەمەدا چەندە پێویستمان بە هەنگاونان و ڕۆیشتنە بەو ڕێگایەی زەربا. ڕێگایەک، پڕ لە خۆشەویستی و مرۆڤبوون، پڕ لە ئومێد و خۆڕاگری و سادەیی، پڕ لە تێڕامان و جوانی.

ڕێگایەک، دڵێکی گەورە و هەستێکی بەرز دەوری داوە و سەما دایپۆشیوە و بە فەرشی عیشق تەنراوە. زەربا سەر بە هیچ قوتابخانەیەکی فیکری و فەلسەفی نەبوو، لەو قوتابخانە فیکری و

فەلسەفییانەی لەناو پەرتووکەکاندا هەن. ئەو مرۆڤێکی سادەیە و خاوەنی کۆمەڵێک تێگەیشتنە لە بارەی ژیان و گەردوون و سروشت و میتافزیکا و مرۆڤ و بوون کە تەنها لە ئەزموونی تایبەتی خۆیەوە فێریان بووە. لە ڕوانگەی زۆرباوە، بەختەوەری لەو هۆشیاری و فەلسەفە و زانستاندا نییە کە فەلسەفە و زانست پێشکەشی ژیانی دەکەن، بەڵکو لەو زانیارییەدایە کە لە ڕێگەی ئەزموون و دڵەوە پێیان دەگەین. ئەو جیهانبینییەی زۆربا، مانای وا نییە ئەقڵ بە تەواوی ڕەت بکاتەوە و پشتگوێی دەخات. نەخێر، بەڵکو ئەو ڕەخنەی ئەقڵێکی ڕووت و پەتی و وشکی میکانیکی بێ ڕۆح دەکات. زۆربا بانگەوازەکە بۆ ئەزموونکردن و خۆشەویستی. خۆشەویستی خۆمان و هەموو ئەوانەیتر. خۆشەویستی وڵات و هاونیشتیمانییان. خۆشەویستی هەموو مرۆڤایەتی. زۆربا دەنگی ویژدان و هێزی ناوەکی مرۆڤە. زۆربا بانگەوازەکە بۆ بیرکردنەوە بە جەستە و دڵ و ئەقڵ، بیرکردنەوەیەکی گشتگیر. بانگەوازەکە بۆ ژیانکردن بە جۆرێکی تری جیا لەوەی ئێستا.
زۆربا داوامان لێ دەکات لە بری زاراوەی ڕق، زمانی ئیشق و سەما بکەین بە زمانێکی جیهانی نێوان مرۆڤەکان. زۆربا تا هەرمان(ئەبەد) بە نەمری و وەکو ئایکۆنێکی بەرز و بە وێنە و شاکارێکی مرۆڤایەتی دەمێنێتەوە. ئایکۆنێک، لە هەموو زەمان و شوێنێکدا و لە نێوان هەموو کەسێکدا ڕۆحی خۆشەویستی بڵاو دەکاتەوە و بەهای مرۆڤایەتی فێری مرۆڤەکان دەکات و جوانیی لە ژیاندا جێگیر دەکات.
زۆربا مرۆڤێکە، پڕە لە هەست و بەها و سادەیی و جوانیی. مرۆڤێکە، خاوەنی دڵێکی گەورەیە و نایەوێت سووکترین و بچووکترین ئازار بە هیچ کەسێک بگەیەنێت و هەستی کەس بریندار بکات. ئەو بیر لە ڕابردوو ناکاتەوە و داهاتوویش لای ئەو گرنگ نییە. تاقە شتێک لە سەنتەری بیرکردنەوەی ئەودا، ئەو پارووە نانەیە ئێستا دەیخوات و ئەو ژنەیە کە پەیوەندی لەگەڵ دەبەستێت و ئەو خۆشەویستییەیە، پێشکەش به مرۆڤایەتی دەکات. ئەو ئازادیی و ژیانی خۆی بە هیچ شتێکەوە نابەستێتەوە. لەگەڵ زۆربا هاوڕا یان دژ بیت، ئەوە هیچ لە کەسایەتی و گەورەیی ئەو کاراکتەرە جیاواز و مرۆڤدۆستە و گەورەیه کەم ناکاتەوە. زۆربا کەسایەتییەکە، هەندێک بە نەزان و هەندێک بە شێت و هەندێک بە پیاوی جنس و سوارچاکی باوەشی ژن و ڕابواردنی دەزانن. چونکە لە تێڕوانینی ئەواندا، زۆربا هیچ نییە جگە لە کاراکتەرێک کە هەموو فەلسەفەی ژیانی لە کار و شەراب و نان و ژن کورت کردووەتەوە. بەشێکی تریش بە حەکیم و فەیلەسووف و دانا پێناسەی دەکەن. زۆربا لە یەک کاتدا هەموو ئەوانەیە کە باسمان کرد. کاراکتەری زۆربا سنوورەکانی کات و زەمان و زمان دەبڕێت.
زۆربا کاتێک ناتوانێ بە زمان گوزارشت لە هزر و هەستی خۆی بکات و

سەرۆکی هاوڕێی تێبگەیەنێت لە یەکێک لەو دایەلۆکانەی نێوانیان، پێی دەڵێت"سەمات بۆ دەکەم." زۆربا بەو سەمایه دەیەوێت سنوورەکانی زمان تێک بشکێنێت و بە زمانی جەستە و زمانی سەما، مرۆڤەکان تێبگەیەنێت. زۆربا دەیەوێت لە جیهاندا دنیایەکی نموونەیی بەرز و تاکێکی ژیاندۆست دروست بێت. تاکێک، سنوورەکانی ئایدۆلۆژیا و دین و نەتەوە و ڕەگەز ببڕێت و هەموو جیاوازییەکان بسڕێتەوە و تەنها بڵێت"من مرۆڤم." نووسەر لە ڕێگای زۆرباوە هەموو ئەو بیروبۆچوون و فەلسەفەی خۆی کە پ□ش□ووتر زەمینەی بۆ نەڕەخساوە و زرووفێک بۆی نەگونجاوە تا دەریان ببڕێت و باسیان بکات، هەمووی دەخاتە ناو شاکارە مەزنەکەی زۆربا و لە دوورگەی گریک و لەو ش□و□نەی کە بە کۆمەڵێک تابووی فیکری و تەقلیدی و تێگەیشتنی ناشیرین لە بارەی ژن و ژیان و مرۆڤەوە دەوردراوە، بڵاو دەکاتەوە و هەموو کۆتوبەندەکان تێکوپێک دەشکێنێت. زۆربا ڕەخنەگرتنە لەو تێڕوانینە پاتریارک و نێرسالار و نامرۆڤانەیەی لە کومەڵگە پیاوگەرا و تەقلیدییەکان کە ژن تەنها وەک کائینێکی بێ دەسەڵات و بووکەڵەی دەستی ئارەزووەکانی نێرینە و موڵکی پیاو دەبینێت.

ئەو تێڕوانینە سەقەت و داخراوەی وێنەی ژن تەنها لە جەستەیەکی ڕووتدا دەبینێت. بە تایبەتی ک□م□□□ی گریکی ئەوسا و ئەو تێڕوانینە وشک و نێگەتیف و دڵڕەقییەی تاکی گریکی لە بەرانبەر ژن و بە تایبەتی ژنە بێوەژن(هۆرانتس) کە بە کوشتنی کۆتایی هات. کوشتنێکی تراژیدی و نامرۆڤانە. لە زۆربادا کازانتزاکیس بە فەلسەفە تایبەتییەکەی خۆی، مشتومڕی کۆمەڵێک پرسی ئەزەلی تایبەت بە ژیان و مرۆڤ و بوون و عەدەم دەکات. وەک: بۆچی دەمرین؟ بۆچی دەژین؟ دوای مردن ئێمە بۆ کوێ دەڕۆین؟ ئێمە لە کوێوە هاتووین؟ بۆچی خەمبار دەبین؟ بۆچی دڵخۆش دەبین؟

ئایه ژیان ئەوە دەهێنێت کە لە پێناویدا بجەنگین؟ وەڵامی هەموو ئەو پرسە فەلسەفییانەیش له ڕێگای کارەکتەره نەخوێندەوار و سادەکەی زۆرباوە دەداتەوە و پێمان دەڵێت: تا دەتوانیت چێژ لە ژیان بەرە و بەختەوەر و دوور لە خەم ب□ژی و دەرفەت مەدە هیچ خۆشییەک لەدەست بدەیت و ڕووبەڕووی ژیان بەرەوە و لەگەڵ نەهامەتیی و ناخۆشیی و ئازارەکانی بوون بجەنگە و هەرگیز لێنەگەڕێیت چۆکت پێدابدەن و لە هەوڵدان نەکەویت و شکست نەخۆیت لە بەرانبەر ناڕەحەتییەکان. ئەوەی تر لە کوێ هاتووین و بۆ کوێ دەچین، هەمووی بهاوێژە دۆزەخ و کونجی لەبیرچوونەوە و پەراوێزی فەرامۆشی و هیچ گرنگییەکیان پێ مەدە و ئیتر ژیان بکە، ژیان. هەروەها زۆربا باسکردنە لە ئافاتەکانی ئەقڵی بەشەریی، ئەقڵێکی میکانیکی ڕووت. ئەقڵێک، بەردەوام لە بیرکردنەوە و دڵەڕاوکێ و تەڕەددوددا دەژیت.

ئەو ئەقڵەپەتییەی ژیان لە سایەیدا هیچ واتایەکی بۆ نامێنێتەوە.
نووسەر ئەو جۆرە ئەقڵ و ئەقڵییەتە لە کارەکتەر و کەسایەتی سەرۆک و هەڵوێست و بیرکردنەوەکانیدا لەو ڕۆمانەدا بەرجەستە کردووە، لە بەرامبەر ئ□ق□□ی کارەکتەری زۆربا، ئەقڵێکی سادە کە سەرچاوەی بڕیارەکانی تەنها ئیلهامی دڵێکی پاک و ئەزموون و تاقیکردنەوەکانی ژیانن.
ئەقڵێک، بێ هیچ گرێیەکی قورس و تەفسیرێکی فەلسەفیی تەمومژاویی و ناڕوون و بێ هیچ بیرکردنەوەیەکی قووڵ، لەو پەڕی ساد□یدا بڕیار دەدات و هەڵوێست وەردەگرێت. هەروەها زۆربا ڕەخنەیه لە سیستەم و ئەقڵییەتی سەرمایەداری. ئەو ئەقڵییەت و سیستەمە سەرمایەدارییەی کە تەنها لە ڕەهەند□کو□ مر□ق د□بین□ت و مر□قی تاکڕەهەند دروست دەکات. لە کاتێکدا مر□ق ل□ کۆمەڵێک ڕەهەندی جیاواز پێک هاتووە. مر□ق بیردەکاتەوە و خۆشەویستی دەکات و ڕق دەیگرێت و سەرکەوتن بە دەست دێنێت و تووشی شکستیش دەبێت. لایەکی تری زۆربا ڕەخنەگرتنە لە چەپەکان و شۆڕشی شیوعییەکان و سیستەمی حوکمڕانیان.
لە ڕێگەی نموونەی ئەو دێیە بچووکەی کە خاتوو (پۆپۆلینا) تێیدا دەژیت. لە ڕێگای نموونەی دیمەنی دەوردانی ماڵەکەی(پۆپۆلینا.)
لەگەڵ بڵاوبوونەوەی هەواڵی مردنی پۆپۆلینا، خەڵکی دێیەکە خێرا هێرش دێنن و هەموو ماڵەکەی تاڵان دەکەن. دیمەنێکە، دڵی کارەکتەری زۆربا و هەموو ئەوانەی ئەو ڕۆمانە دەخوێننەوە، دەگوشێت و ئازاریان دەدات و ناخیان دەکوڵێنێت. پۆپۆلینا هێشتا نەمردووە و لە سەرەمەرگ و دواهەناسە و کۆتا ساتەکانی ژیانیدایه.
کۆمەڵەمر□ق□ک دێن و هەموو مریشکەکانی دەبەن.
زۆربا بەرجەستەکەری کەسایەتییەکی وجوودیی و بوونگەرایە.
کەسایەتییەک، جگە لە بنەماکانی مر□قبوون، بە هیچ شتێکی ترەوە پابەند نا بێت. خۆشەویستی، ڕق، گەیشتن و دابڕان، ئومێد و ڕەشبینیی، هێمنیی و شێتیی، هەموو ئەو پارادۆکسانە لێرە و لە زۆرباکەی کازانتزاکیس دەبینت.
ما□ ت□وە بڵێم:
خوێنەری ئەم ڕۆمانە، گەر جیاوازییەکان قبووڵ نەکات و هەڵگری ڕۆحێکی گەورە و خاوەنی دڵێکی فراوان نەبێت، ئەوە هەرگیز ناتوانێت هەڵسەنگاندنێکی جوان و بڕیارێکی شایستە بدات لەبارەی زۆرباوە.